

привредног суда, то се у конкретном случају не може радити о спору за заштиту фирме. Спор за заштиту фирме постоји само ако су два субјекта који обављају исту делатност уписала исту фирму код истог привредног суда, па се тражи брисање фирме која је касније уписана, и зато је првостепени суд правилно поступио када се огласио стварно ненадлежним.”

Према томе, фирма која није уписана у судски регистар не ужива судску заштиту, нити се пред судом може тражити брисање фирме која није уписана у судски регистар.

(Решење Вишег привредног суда Србије, Пж-2597/87 од 25. V 87.)

Припремио мр Јездимир Митровић

ОДЛУКЕ СУДА УДРУЖЕНОГ РАДА СРБИЈЕ

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗБОГ НЕПОЛОЖЕНОГ СТРУЧНОГ ИСПИТА

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да је 13. априла 1984. године засновао радни однос на неодређено време на пословима и радним задацима професора машинске групе предмета. Приправнички стаж му је истекао 13. априла 1985. године, с тим што је био у обавези да у даљем року од годину дана положи пред надлежним органом стручни испит. Како га није положио, организација је донела одлуку о престанку радног односа по сили закона. Радник сматра да донета одлука није законита јер му организација није омогућила да се у спорном периоду припрема за наставнички рад и полагање стручног испита. Предложио је да се одлука самоуправног органа о престанку радног односа поништи, а организација обавезе да га врати на рад и распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми.

Основни суд удруженог рада у Чачку је одлуком РО. бр. 45/86. од 29. децембра 1986. године усвојио стављени захтев. Утврдио је да је радник у време доношења оспорене одлуке већ пријавио полагање стручног испита. Према томе, организација је могла да сачека одређени термин за полагање стручног испита и тек након тога донесе одлуку о престанку радног односа по сили закона, сагласно одредбама члана 11. Закона о сталном усавршавању наставног и васпитног особља („Службени гласник СРС”, бр. 47/78, 16/79. и 43/84). Имајући у виду и то да је радник у међувремену положио стручни испит, првостепени суд је стао на становиште да оспорену одлуку ваља поништити, а организацију обавезати да радника реинтегрише у радни однос.

Суд удруженог рада Србије је одлуком II РО 1841/87 од 1. септембра 1987. године одбио жалбу организације и потврдио првостепену одлуку, али са других разлога. Пошао је од одредаба члана 8. и 10. Закона о сталном усавршавању наставног и васпитног особља према којима се наставници, сарадници и васпитачи који први пут као приправници заснивају радни однос припремају по посебном програму за наставнички, сараднички, односно васпитачки рад, као и за полагање стручног испита. Лица која су стекла стручну спрему на високошколској организацији која не образује наставнике, сараднике и васпитаче припремају се по специјалном програму за наставнички, сараднички, односно васпитачки рад, као и за полагање стручног испита. Образовно-васпитне организације могу да шаљу своје приправнике у веће и развијеније образовно-васпитне организације удруженог рада ради што успешније припреме за рад и полагање стручног испита. Међусобна права и обавезе ових организација удруженог рада уређују се уговором.

У конкретном случају, радник је радни однос засновао као приправник 21. априла 1984. године. Како организација није могла да из реда својих наставника обезбеди ментора за рад са наставницима-приправницима из машинске групе предмета, одлуком образовно-васпитног већа од 21. марта 1985. године за ментора му је одређено лице из друге организације.

С обзиром на изложено, очигледно је да организација није извршила своју законску обавезу и раднику благовремено одредила ментора. Њему је ментор одређен скоро годину дана након заснивања радног односа у својству приправника. Следствено томе, он је без своје кривице био онемогућен да се у овом периоду припрема по посебном програму за наставнички рад и полагање стручног испита. Одредбе о програму за наставнички рад, одређивању ментора и правима и дужностима ментора и приправника су императивне природе, па чињеница да је радник имао сталну педагошку инструктажу од стране педагога и директора организације, није од утицаја.

Зато се може узети да рокови о трајању приправничког стажа и полагању стручног испита из члана 11. Закона о сталном усавршавању наставничког и васпитног особља теку од 21. марта 1985. године. То значи да је радник био у обавези да стручни испи положи до 21. марта 1987. године. Како му је радни однос престао 15. априла 1986. године, правилан је закључак првостепеног суда да су самоуправни права радника повређена. При том се, наравно, не сме изгубити из вида ни то да је радник већ 26. новембра 1986. године положио стручни испит.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Чачку РО. бр. 45/86 од 29. децембра 1986. године и одлука Суда удруженог рада Србије број II РО 1841/87 од 1. септембра 1987. године.)

ЗАШТИТА ПРАВА УЧЕСНИКА ПРИЈАВЉЕНИХ ПО ОГЛАСУ, ОДНОСНО КОНКУРСУ

Предлагач је у предлогу за покретање поступка навео да је организација тражила секретара са завршеним филозофским, филолошким или природно-математичким факултетом, положеним стручним испитом, радним искуством од најмање 3 године на доминантним пословима превиђеним за ово радно место и испуњеним условима из члана 24. Закона о просветно педагошкој служби („Службени гласник СРС”, бр. 32/79 и 30/79). Сматра да је организација повредила поступак за избор пријављених кандидата и да изабрани кандидат не испуњава услове. Зато је предложио да суд удруженог рада поништи расписани конкурс и одлуку о избору кандидата донету по њему.

Основни суд удруженог рада у Чачку је одлуком РО. бр. 596/86 од 26. фебруара 1986. године одбио захтев предлагача. У образложењу је навео да изабрани кандидат испуњава објављене услове и да је поступак за избор пријављених кандидата спроведен у складу са законом и самоуправним општим актом.

Суд удруженог рада Србије је, испитујући првостепену одлуку по жалби предлагача, пошао од члана 226. Закона о удруженом раду. Поменуто одредбом је предвиђено да се у погледу заштите права учесника пријављених по огласу, односно конкурс, ако је изабран кандидат који не испуњава објављене услове или кандидат који се није пријавио у објављеном року, или ако је на други начин повређен поступак за избор пријављених кандидата, примењују одредбе овог закона које се односе на заштиту права радника. Према томе, учесници пријављени по огласу, односно конкурс, могу поднети предлог за покретање поступка пред судом удруженог рада (члан 224. став 1. ЗУР-а).

Учесници огласа, односно конкурса су сва лица која поднесу уредне и благовремене пријаве, без обзира да ли испуњавају или не испуњавају објављене услове за рад. Њих треба, и то не само термилошки, разликовати како од подносиоца пријава, тако и од кандидата за засни-

вање радног односа. Лице које поднесе неуредну или неблаговремену пријаву нема положај учесника огласа, односно конкурса, па самим тим ни статус кандидата за заснивање радног односа. Овај статус имају само они учесници огласа, односно конкурса који испуњавају објављене услове.

У конкретном случају, из пријаве предлагача, записника конкурсне комисије и изјаве подносиоца предлога пред првостепеним судом да се закључити да није поднео уредну пријаву. Последњи дан рока за подношење пријава по конкурсy био је 16. VIII 1986. године, док је предлагач препис радне књижице, као доказ о радном искуству, покушао да достави тек 22. VIII 1986. године. Очигледно је, дакле, да он до закључења конкурса није доставио све потребне доказе о испуњавању услова. Његова пријава је неуредна, па исти има статус подносиоца пријаве, а не учесника пријављеног по конкурсy. Он у смислу члана 226. у вези са чланом 224, став 1. Закона о удруженом раду не може поднети предлог за покретање поступка пред судом удруженог рада. Предлагач није учесник у поступку, па је првостепени суд, одлучујући мериторно, учинио битну повреду правила поступка из члана 354, став 2, тачка 10. Закона о парничном поступку. Зато је првостепену одлуку ваљало укинати и утврдити да нису испуњени услови за вођење поступка.

Суд удруженог рада Србије је у решењу број II РО. 1843/87 од 1. септембра 1987. године посебно ценито навео предлагача да услов од најмање 3 године радног искуства на доминантним пословима није баш најјаснији, те да због тога није могао поднети потребне доказе о радном искуству. Међутим, подносилац предлога није доставио ни доказ да је најмање 3 године радио на пословима из своје струке, сходно одредбама члана 24, тачка 2. Закона о просветно-педагошкој служби. Овај услов је био јасан и објективизиран, а предлагач га, до закључења конкурса, није учинио вероватним одговарајућим исправама. Зато је његова пријава и у овом делу била неуредна.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Чачку РО. бр. 596/86 од 26. фебруара 1986. године и решење Суда удруженог рада Србије број II РО 1843/87 од 1. септембра 1987. године.)

КРИТЕРИЈУМИ И МЕРИЛА ЗА УТВРЂИВАЊЕ РАНГ-ЛИСТЕ У ЗАПОШЉАВАЊУ

Предлагач је у предлогу за покретање поступка навео да је организација објавила оглас којим је тражила млађег техничара — приправника ради заснивања радног односа на неодређено време. Одлуком надлежног самоуправног органа изабран је кандидат који краће време чека на запослење и налази се у повољнијем социјално-економском положају. Зато је предложио да суд удруженог рада закаже расправу, изведе потребне доказе и поништи одлуку о избору кандидата.

Основни суд удруженог рада у Чачку је одлуком РО. бр. 113/86 (VIII) од 15. фебруара 1987. године одбио стављени захтев. Утврдио је да су услови за заснивање радног односа објављени у сагласности са самоуправним општим актом организације, да се изабрани кандидат благовремено пријавио и да у потпуности испуњава тражене услове. Како самоуправни споразум о запошљавању за подручје односне заједнице још није ступио на снагу, организација је, по становишту првостепеног суда, правилно применила одредбе члана 28. Друштвеног договора о запошљавању и члана 32. Правилника о радним односима. Поменути одредбама је предвиђено да се у I групу првенства увршћују лица која на запослење чекају преко 3 године. Предлагач и изабрани кандидат испуњавају овај услов. Они чекају на запослење више од 3 године, па у односу на остале кандидате за заснивање радног односа имају првенство. Међусобно, међутим, они су потпуно равноправни. Организација може изабрати било којег кандидата који се налази у I групи првенства и који испу-

њава објављене услове. Зато наводи о евентуалним разликама у погледу времена чекања на запослење и социјално-економског положаја нису од значаја.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број II РО. 1835/87 од 1. септембра 1987. године уважио жалбу предлагача, преиначио одлуку и усвојио захтев. Напао је да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање, а погрешно применио материјално право. Наиме, организација је ранг-листу кандидата утврдила на основу критеријума из члана 22. Правилника о радним односима. Ти критеријуми су: незапосленост, време чекања на запослење, материјални положај, успех у школи за лица која се први пут запошљавају, коришћење права на новчану накнаду за време привремене незапослености и учешће у НОР-у лица које тражи запослење. Члан 32, став 1. Закона о запошљавању утврђује, пак, следеће критеријуме: успех у школи за лице које се први пут запошљава, време чекања на запослење, социјално-економски положај, рад на привредно недовољно развијеном или приграничном подручју и рад на одређено време у нижем степену стручне спреме од оне коју радник поседује. Наведени критеријуми се очигледно разликују. Како је одредба члана 32, став 1. Закона о запошљавању императивне природе, да се закључити да је организација, применом прописа који су супротни закону, битно повредила поступак за избор пријављених кандидата. Зато је са ових разлога жалба уважена, побиијана одлука преиначена и захтев предлагача усвојен.

Наравно, организација ће у поступку поновног избора утврдити ранг-листу у складу са одредбама члана 31, а затим одлучивати о пријавама кандидата сходно члану 34. Закона о запошљавању. То значи да се мора придржавати критеријума из члана 32. Закона о запошљавању и мерила из самоуправног споразума о запошљавању, односно самоуправног општег акта.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Чачку РО. бр. 113/86 (VIII) од 15. фебруара 1987. године и одлука Суда удруженог рада Србије број II РО. 1835/87 од 1. септембра 1987. године.)

АКОНТАЦИЈА ПУТНИХ ТРОШКОВА ВОЗАЧА МОТОРНОГ ВОЗИЛА И СТИЦАЊЕ БЕЗ ОСНОВА

Организација је у предлогу за покретање поступка навела да је возач теретног возила пропустио да по повратку са службеног пута изврши обрачун путних трошкова. Он није оправдао примљену аконтацију у износу од 353 ДМ. Предложила је да суд удруженог рада закаже расправу, изведе предложене доказе и донесе одлуку којом ће обавезати радника на исплату наведеног износа у иностранј или домаћој валути са законском каматом.

Радник је у одговору на предлог и речи на расправи оспорио наводе организације. Предложио је да се састављени захтев одбије првенствено због застарелости потраживања.

Основни суд удруженог рада у Титовом Ужицу је одлуком РО. бр. 194/87 од 26. марта 1987. године одбио захтев организације. Утврдио је да се радник налази у радном односу на неодређено време на пословима возача теретног возила. Он је у 1983. години обавио два службена пута у иностранство, а по повратку пропустио да целокупну пратећу документацију о превозу робе преда надлежној стручној служби, сходно одредбама члана 15, став 2. Правилника о посади моторних возила. На овако утврђено чињенично стање првостепени суд је применио члан 376, став 1. Закона о облигационим односима којим је прописано да потраживање накнаде за проузроковану штету застарева за 3 године од када је општењеник дознао за штету и лице које је штету учинило. Како је штета проузрокована 1983. године, а застарелост, када се дужник на њу позвао, наступила 1987. године, првостепени суд одбија стављени захтев.

Суд удруженог рада Србије је решењем број II РО. 2809/87 од 1. септембра 1987. године уважио жалбу организације, укинуо побиијану

одлуку и предмет вратио на поновно расправљање и одлучивање. При том је пошао од тога да је предмет спора то који је износ при поласку на службени пут радник подигао, колике је трошкове у путу имао, да ли их је оправдао одговарајућим исправама, те да ли је и колики износ дужан да врати организацији. Уколико је радник новац неосновано задржао за себе, онда је основ потраживања организације стицање без основа — члан 210. Закона о облигационим односима, а не накнада штете проузрокована на раду, како то погрешно закључује првостепени суд. Потраживања због стицања без основа застаревају за пет година, сходно одредбама члана 271. Закона о облигационим односима. Како се захтев организације односи на потраживање из 1983. године, очигледно је да потраживање није застарело. Одбијајући захтев због застарелости, првостепени суд није утврдио да ли је и колико радник дужан да врати. Другим речима, због погрешне примене материјалног права чињенице од којих зависи основаност захтева нису у потпуности утврђене. Зато ће првостепени суд у поновном поступку поступити по примедбама датим у разлозима овог решења, а затим донети правилну и закониту одлуку.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Титовом Ужицу РО. бр. 194/87 од 26. марта 1987. године и решење Суда удруженог рада Србије број II РО 2809/87 од 1. септембра 1987. године).

ПОТРАЖИВАЊЕ НАКНАДЕ ШТЕТЕ

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да је доживео несрећу на послу. Предложио је да суд удруженог рада закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће обавезати организацију да му накнади материјалну и нематеријалну штету због повреде на раду.

Основни суд удруженог рада у Београду је одлуком НШ. бр. 112/87 од 20. марта 1987. године одбио стављени захтев. Утврдио је да је лечење радника завршено јуна 1981. године. Тада је он, заправо, дознао за штету и за лице које је штету учинило. Радник је у даљем року од 3 године могао потраживати накнаду проузроковане штете, сходно одредбама члана 376, став 1. Закона о облигационим односима. Како је предлог за покретање поступка поднет тек 21. октобра 1985. године, застарелост потраживања накнаде нематеријалне штете је наступила 18. јула 1986. године, односно дана кад се организација на њу позвала.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број II РО 3462/87 од 1. септембра 1987. године првостепену одлуку потврдио у односу на нематеријалну, а укинуо и предмет вратио на поновно расправљање и одлучивање у односу на материјалну штету. Наиме, захтев радника је одбијен, а да у разлозима није наведено да ли се ради о заради изгубљеној због неспособности за рад из члана 193, став 2. или накнади у облику новчане ренте чија се исплата тражи у једној укупној своти, сходно члану 188, став 4. и 5. Закона о облигационим односима. Јер, новчана рента досуђена на име накнаде штете плаћа се месечно унапред, ако суд не одреди што друго. Ова повремена потраживања, за разлику од самог права из кога проистичу, застаревају у складу с одредбама члана 376, став 1. Закона о облигационим односима. Међутим, само право застарева за пет година рачунајући од доспелости најстаријег неиспуњеног потраживања после кога дужник није вршио давања — члан 373., став 1. Закона о облигационим односима. Стога се може десити да застаре поједина повремена потраживања, али не и само право. У том случају, поверилац може захтевати она повремена потраживања која нису застарела, као и будућа повремена давања. Како се, пак, из првостепене одлуке није могло утврдити о ком се облику материјалне штете ради, те оцити основаност приговора застарелости, другостепени суд налази да одлука има таквих недостатака због којих се не може испитати (члан 354, став 2, тачка 13. Закона о парничном поступку).

Истина, у предлогу за покретање поступка радник је навео да је услед повреде на раду дуже времена био спречен за рад, што може значити да потражује изгубљену зараду за време боловања. Уколико се о томе раду, исто је морало бити наведено у разлозима првостепене одлуке, а изреком одлучено управо о овом виду материјалне штете. То је значајно због дејства правноснажности одлуке, сходно члану 333, став 1. Закона о парничном поступку. Како то првостепени суд није учинио, одлуку је ваљало укинати због битних повреда правила поступка.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Београду НШ. бр. 112/87 од 20. марта 1987. године и одлука Суда удруженог рада Србије број II РО 3462/87 од 1. септембра 1987. године.)

ПРАВО РАДНИКА НА ЈУБИЛАРНУ НАГРАДУ

Радница је у предлогу за покретање поступка навела да јој је радни однос престао због испуњења услова за личну пензију. Предложила је да суд удруженог рада закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће обавезати организацију на доделу јубиларне награде.

Основни суд удруженог рада у Београду је одлуком НП. бр. 65/87 од 12. фебруара 1987. године усвојио стављени захтев. Утврдио је да је радница испунила услове за личну пензију, те да јој је по овом основу престао радни однос. Такви радници, па и подносилац предлога, имају право на јубиларну награду, сходно одредбама важећег самоуправног општег акта којим се уређује радни однос.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број II РО 1847/87 од 1. септембра 1987. године уважио жалбу организације, преиначио првостепену одлуку и одбио захтев раднице. Пошао је од одредбе самоуправног општег акта којом је предвиђено да право на јубиларну награду, златник од 30 грама имају и радници којима рад престаје због одласка у пензију ако ту награду нису добили поводом 30 година рада. Неопходан услов за примену ове одредбе је да радник у моменту одласка у пензију има навршених 30 година рада у организацији. Другим речима, иста се односи само на оне раднике који су отишли у пензију са навршених 30 година рада, а јубиларну награду тим поводом нису примили.

У конкретном случају, није спорно међу учесницима да је радница у моменту одласка у пензију навршила у организацији 11 година, 8 месеци и 24 дана рада. То је чињеница од које зависи основаност захтева. Јер, сам одлазак у пензију није довољан услов за остваривање права на јубиларну награду, већ је неопходно да радник има 30 година рада у организацији и да тим поводом јубиларну награду није примио. Како подносилац предлога нема 30 година рада, другостепени суд је нашао да је првостепени суд погрешно применио материјално право кад је усвојио стављени захтев.

Међутим, чак и да радница испуњава услове утврђене самоуправним општим актом, не би могла у конкретном случају остварити право на јубиларну награду. Поменути награда припада раднику који је у одређеном периоду радио у организацији и коме је надлежни орган у тој организацији посебном одлуком признао право на награду. Како таква одлука у организацији није донета, радница не може остварити право на награду за сталност.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Београду НП. бр. 65/87 од 12. фебруара 1987. године и одлука Суда удруженог рада Србије број II РО 1847/87 од 1. септембра 1987. године.)

Припремио Миодраг Васић